

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อ
โครงการศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
พื้นที่สวนป่าเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี
**Tourists' Opinion on Conservation Tourism Development
Center Project at Jet Khot-Pong Konsao Forest
Plantation, Kaeng Khoi District, Saraburi Province**

อภิชาติ ภัทรธรรม¹ และจเรศักดิ์ นันตะวงษ์²
Apichart Pattaratuma¹ and Charaesak Nantawong²

ABSTRACT

Objectives of the study were to determine the opinion level and factors related to tourists' opinions on conservation tourism development center project of Jet Khot-Pong Konsao forest plantation, Amphoe Kaeng Khoi, Changwat Saraburi. Data were collected by questionnaires to interview 390 sampled tourists who visited the conservation tourism development center project area. The statistical method used for testing relationship between independent variable and dependent variable was chi-square, at 95 percent statistical confidence level.

Results of the study indicated that the tourists' opinion on the conservation tourism development center project was at high level, with an average score of 4.09. Factors related to the tourists' opinions on this recreational area were income and knowledge on ecotourism.

Key words: tourist, conservation tourism

¹ ภาควิชาการจัดการป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จตุจักร กรุงเทพฯ 10900

Department of Forest Management, Faculty of Forestry, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand.

² สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรุงเทพฯ 10900

The Protected Areas Regional Office 5th, National Park, Wildlife and Plant Conservation Department, Bangkok 10900, Thailand.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็น และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อโครงการศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พื้นที่สวนป่าเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือสอบถามนักท่องเที่ยว ตัวอย่างที่เดินทางมาท่องเที่ยวบริเวณพื้นที่โครงการศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พื้นที่สวนป่าเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า รวมจำนวนทั้งสิ้น 390 ราย สถิติที่ใช้เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ได้แก่ ไคสแควร์ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์

ผลการศึกษา พบว่านักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อโครงการศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พื้นที่สวนป่าเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อโครงการศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้แก่ รายได้ และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำสำคัญ: นักท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

บทนำ

สถานการณ์การใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้ของประเทศไทยในปัจจุบันมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทั้งในด้านการใช้ไม้เพื่อการก่อสร้างการใช้สอยทั่วไป การใช้ของป่าประเภทต่าง ๆ เพื่อการบริโภค อุปโภค การใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าธรรมชาติ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ป่าไม้ลดน้อยลง หากไม่มีมาตรการควบคุมที่ดีพอย่อมจะส่งผลกระทบต่อสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และเมื่อกล่าวถึงการ

ท่องเที่ยวในปัจจุบัน พบว่าได้มีกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นไปในลักษณะการพัฒนาอย่างยั่งยืน (sustainable development) มากยิ่งขึ้น โดยดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวการอนุรักษ์ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมอย่างมีความสอดคล้องกัน และพยายามลดผลกระทบต่องสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมให้มากที่สุด (รำไพพรรณ, 2544) จากกระแสดังกล่าวหน่วยงานราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ได้พยายามเข้ามามีส่วนร่วมกันวางแผนควบคุม กำกับ ดูแลให้การท่องเที่ยวตามแหล่งธรรมชาติ มีความรัดกุมและส่งผลกระทบท่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติให้น้อยที่สุด สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งมีความหมายว่าการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศโดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2551)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบงานด้านการท่องเที่ยวโดยตรง ซึ่งมีนโยบายส่งเสริมการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมและทรัพยากรทางการท่องเที่ยวควบคู่กับสิ่งแวดล้อมคำนึงถึงคุณภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์และมรดกของชาติ ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชนท้องถิ่นให้เข้ามามีบทบาทร่วมกันป้องกันแก้ไขปัญหาทางการท่องเที่ยวให้มีคุณค่า จึงดูความสนใจนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น โดยอยู่ภายใต้แนวความคิดที่ว่า “มุ่งมั่นตั้งใจเพื่อท่องเที่ยวไทยยั่งยืน”

โครงการศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พื้นที่สวนป่าเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี เป็นโครงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งหนึ่งที่มีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ดำเนินโครงการตามแผนงานดังกล่าว ทั้งนี้พื้นที่ของโครงการตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่ามวกเหล็ก-ทับ

กว้าง แปลงที่ 2 ซึ่งแต่เดิมเป็นพื้นที่ป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์อย่างมาก มีพื้นที่ป่าติดต่อกับอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมากมาย เช่น จุดชมวิวน้ำตก แหล่งธรรมชาติศึกษา เป็นต้น ตั้งแต่โครงการฯ เข้ามาดำเนินการด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เมื่อปี พ.ศ. 2544 ทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการฯ มากขึ้นตามลำดับ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2546)

จากกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และการดำเนินโครงการของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยดังกล่าว จึงได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ที่เข้ามาเที่ยวชมในพื้นที่โครงการฯ เพื่อต้องการทราบว่านักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการบริหารจัดการในด้านต่างๆ ของโครงการฯ อย่างไรบ้าง และรับฟังข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขด้านต่างๆ ให้เอื้อและสอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างแท้จริง ซึ่งสุริพร (2541) ได้เคยศึกษาทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอุทยานแห่งชาติในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่านักท่องเที่ยวมีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อยู่ในระดับปานกลางถึงสูง ดังนั้นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย เพื่อนำไปใช้ประกอบการพิจารณากำหนดนโยบาย วางแผน ปรับปรุง แก้ไขการบริหารจัดการโครงการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ส่งผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่และบริเวณโดยรอบโครงการฯ ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอนาคตได้อย่างยั่งยืนสืบต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อโครงการศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พื้นที่สวนป่าเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความ

คิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อโครงการศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พื้นที่สวนป่าเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี

วิธีการวิจัย

มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การสร้างแบบสอบถาม แบบสอบถามมีลักษณะของคำถามเป็นแบบคำถามปลายปิด (close ended) และคำถามปลายเปิด (open ended) โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 4 ตอน ดังนี้ (1) ข้อมูลทั่วไป ของนักท่องเที่ยว (2) ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว (3) ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อโครงการศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ฯ และ (4) ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับโครงการศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ฯ

2. การทดสอบแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่จัดสร้างขึ้นไปทำการทดสอบ (pre-test) จำนวน 30 ชุด เพื่อหาความเชื่อมั่นของคำถามตัวแปรตาม (reliability analysis) โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวบริเวณสวนป่าหุบใหญ่-ซับเหว โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นต้องไม่ต่ำกว่า 0.80 และจากการทดสอบได้ค่าความเชื่อมั่นคำถามตัวแปรตามเท่ากับ 0.981 หลังจากนั้นจึงนำแบบสอบถามมาตรวจสอบแก้ไขให้เกิดความสมบูรณ์ต่อไป

3. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่ได้เดินทางมาท่องเที่ยวบริเวณพื้นที่โครงการศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พื้นที่สวนป่าเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ในช่วงเดือนธันวาคม 2550 ถึงเดือนพฤษภาคม 2551 โดยใช้สถิติข้อมูลจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในช่วงดังกล่าวของปี 2549-2551 มาใช้เป็นเกณฑ์ในการคำนวณหาจำนวนตัวอย่างนักท่องเที่ยว ซึ่งสถิติจำนวนของนักท่องเที่ยวดังกล่าวมีจำนวนรวมทั้งสิ้น

15,621 ราย เมื่อคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane, 1973) ทำให้ได้ตัวอย่างนักท่องเที่ยว เท่ากับ 390 ราย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษาโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ(accidental sampling) ไม่มีการเจาะจงนักท่องเที่ยวรายหนึ่งรายใดเป็นการเฉพาะ ซึ่งให้ออกัสแก่นหน่วยตัวอย่างได้ถูกเลือกอย่างเท่าเทียมกัน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ (1) การวิเคราะห์เชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (2) การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามใช้ค่าสถิติไคสแควร์ (chi-square) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ระดับ .05 ($\alpha = .05$)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย มีดังต่อไปนี้

1. นักท่องเที่ยวที่ทำการศึกษาคือชายและเป็นหญิงในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน มีอายุเฉลี่ย 27.09 ปี ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไปเป็นอาชีพหลัก มีรายได้ของครัวเรือนเฉลี่ย 119,481.95 บาทต่อปี มีภูมิลำเนาอยู่ในท้องที่ภาคกลาง และส่วนใหญ่ใช้รถยนต์ส่วนตัวเป็นพาหนะเดินทางมาท่องเที่ยว (Table 1)

2. ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อโครงการศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์พื้นที่สวนป่าเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า พบว่าอยู่ในระดับสูงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 ซึ่งสามารถจำแนกระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวออกเป็นรายด้านได้ ดังนี้ (1) ระดับความคิดเห็นด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีค่าเท่ากับ 4.09 (2) ระดับความคิดเห็นด้านการประชาสัมพันธ์และการเชื่อมโยงตลาดการท่องเที่ยวมีค่าเท่ากับ 4.05 (3) ระดับความคิดเห็นด้าน

การบริหารจัดการมีค่าเท่ากับ 4.17 และ (4) ระดับความคิดเห็นด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน มีค่าเท่ากับ 4.04 (Table 2)

3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อโครงการศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์พื้นที่สวนป่าเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ได้แก่ รายได้ และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Table 3)

4. นักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างได้เสนอแนะให้โครงการฯ จัดสถานที่กางเต็นท์พักแรมและโรงแรมที่พักที่มีมาตรฐาน ควรจัดให้มีกิจกรรมบริการร้านอาหาร กาแฟ กิจกรรม จักรยานเสือภูเขา นั่งช้างป่า และกิจกรรมการศึกษาพันธุ์ไม้ป่าในพื้นที่โครงการฯ เพื่อตอบสนองตามความต้องการของนักท่องเที่ยว

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายได้ว่า การที่ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อโครงการศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์พื้นที่สวนป่าเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้าแห่งนี้อยู่ในระดับสูงย่อมแสดงว่า การดำเนินงานของโครงการฯ สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพในทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุริพร (2541) ซึ่งพบว่านักท่องเที่ยวมีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอุทยานแห่งชาติ ในจังหวัดกาญจนบุรีในเชิงบวกและอยู่ในระดับปานกลางถึงสูง ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวได้แก่รายได้และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แสดงให้เห็นแนวโน้มว่านักท่องเที่ยวที่มีรายได้สูงและมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความคิดเห็นในเชิงบวกต่อโครงการฯ ทั้งนี้ ปัจจัยทั้งสองจึงควรนำมาใช้ประกอบการวางแผนประชาสัมพันธ์โครงการ เพื่อให้ นักท่องเที่ยวกลุ่มที่นอกเหนือจากกลุ่มดังกล่าวมาเยือนในอนาคตมากขึ้นต่อไป

Table 1 Profile of the respondents

Profile	n =390	Percentage	Commentary
Sex			
Male	197	50.51	
Female	193	49.49	
Age			
< 21 years	138	35.38	Average = 27.09 years
21 - 40 years	213	54.62	Maximum = 62 years
> 40 years	39	10.00	Minimum = 10 years
Main occupation			
Non - main occupation	61	15.64	
Agriculture	47	12.06	
Trading	45	11.54	
Casual labor	124	31.80	
Government officials	80	20.51	
Private business	33	8.46	
Annual household income			
< baht 50,001	111	28.46	Average = 119,481.95 baht
baht 50,001 - 100,000	114	29.23	Maximum = 900,000 baht
baht 100,001 - 150,000	81	20.77	Minimum = 12,000 baht
baht 150,001 - 200,000	45	11.54	
> baht 200,000	39	10.00	
Tourists' domicile			
Central part	311	79.75	
North - eastern part	50	12.82	
Northern part	21	5.38	
Southern part	8	2.05	
Means of traveling			
By private car	231	59.22	
By hired car	130	33.34	
By bus	29	7.44	

Table 2 Level of tourists' opinion on the conservation tourism development center project

Aspects of opinion	$\bar{x}$	S.D.	Level of opinion ¹
Opinion on ecotourism activities aspects	4.09	0.79	High
Opinion on public relations and link on tourism market aspects	4.05	0.84	High
Opinion on administration aspects	4.17	0.77	High
Opinion on community participation aspects	4.04	0.80	High
Total	4.09	0.80	High

¹ Description criteria :

1.00 - 1.80	=	Low level
1.81 - 2.60	=	Nearly low level
2.61 - 3.40	=	Moderate level
3.41 - 4.20	=	High level
4.21 - 5.00	=	Very high level

Table 3 Factors relating to tourists' opinion on the conservation tourism development center project

Independent factors	χ^2	P
Age	1.159	0.282
Education	0.122	0.727
Main occupation	12.040	0.061
Income	6.483	0.011*
Domicile of tourist	5.028	0.081
Traveling distance	0.023	0.879
Type of tourist group	7.273	0.064
Duration of tourism	3.342	0.068
Objective of the visiting	2.387	0.303
Membership of forest resource conservation party	0.820	0.365
Knowledge on ecotourism	5.621	0.018*

* p < .05

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. นักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นผู้เดินทางมาจากจังหวัดในพื้นที่ภาคกลางเป็นหลัก ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทำการประชาสัมพันธ์โครงการฯ ให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวในภูมิภาคอื่น ๆ มากขึ้น ควบคู่ไปกับการพัฒนาบริเวณพื้นที่โครงการฯ ให้มีความสวยงามและเป็นมาตรฐานสากลจนเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางธรรมชาติที่มีชื่อเสียงในอนาคตได้ต่อไป

2. โครงการฯ ควรจัดสถานที่กางเต็นท์พักแรม และโรงแรมที่พักที่มีมาตรฐานเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ เนื่องจากนักท่องเที่ยวนิยมที่จะพักค้างแรมในลักษณะดังกล่าวจำนวนมาก แต่ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมด้านระบบนิเวศของพื้นที่ด้วย และหลีกเลี่ยงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับสภาพทางธรรมชาติที่สวยงามเป็นสำคัญ

3. โครงการฯ ควรจัดให้มีกิจกรรมบริการร้านอาหาร กาแฟ กิจกรรมจักรยานเสือภูเขา กิจกรรมการนั่งช้างป่า และกิจกรรมการศึกษาพันธุ์ไม้ป่าในพื้นที่โครงการฯ ที่มีความเป็นมาตรฐานเพื่อตอบสนองตามความต้องการของนักท่องเที่ยว

4. โครงการศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิง

อนุรักษ์ พื้นที่สวนป่าเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ควรเร่งส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวกลุ่มที่มีรายได้มากและมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ใกล้เคียงกับโครงการฯ ได้เข้ามาใช้บริการหรือเข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการฯ ให้มากขึ้น เพื่อการพัฒนาและส่งเสริมแนวร่วมในการบริหารจัดการโครงการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สามารถจูงใจให้นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นหรือมีความพึงพอใจต่อโครงการฯ ให้อยู่ในระดับสูงสุดได้ต่อไป นำไปสู่การสร้างรายได้และสร้างอาชีพเสริมให้กับประชาชนในพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และระบบนิเวศในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืนสืบต่อไป

เอกสารอ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2546. *โครงการศึกษาและจัดทำแผนธุรกิจศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์พื้นที่สวนป่าเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า จังหวัดสระบุรี*. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ.

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. 2551. *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม,

- กรุงเทพฯ. แหล่งที่มา : http://www.environnet.in.th/kids/index.php?option=com_content&task=category&cat_id=13&id=1&Itemid=3. 24 ธันวาคม 2551.
- กรมป่าไม้. 2544. สถิติการป่าไม้ของประเทศไทย 2543. ศูนย์ข้อมูลกลาง สำนักสารสนเทศ กรมป่าไม้, กรุงเทพฯ.
- รำไพพรรณ แก้วสุริยะ. 2544. นโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ. เอกสารประกอบการสอน
- โครงการปริญญาโท ภาคพิเศษ สาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (อัดสำเนา)
- สุริพร ภัทรพรนันท์. 2541. ทักษะคตินักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติในจังหวัดกาญจนบุรี. กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Yamane, T. 1973. *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd ed., Tokyo: Harper International Edition.